

Scenariusz zajęć z przedmiotu termodynamika techniczna dla kl. V

Etap edukacyjny: Technikum Zawodowe o specjalności budowa maszyn

Temat: Silniki tłokowe

Cele lekcji: (w formie operacyjnej)

Po lekcji uczeń:

- klasyfikuje silniki tłokowe,
- wskazuje różnice między zapłonem iskrowym i samoczynnym,
- omawia cykle pracy silników dwusuwowych i czterosuwowych z zapłonem iskrowym,
- omawia cykle pracy silników czterosuwowych i dwusuwowych z zapłonem samoczynnym.

Metody i techniki pracy: pogadanka , puzzle (jigsaw), gra dydaktyczna.

Forma pracy: indywidualna, grupowa.

Czas realizacji: Dwie godziny lekcyjne.

Środki dydaktyczne: modele silników, tablice schematyczne silników, podręcznik „Termodynamika techniczna” – Andrzej Teodorczyk - WSiP.

Przebieg lekcji:

I. Faza wstępna

1. Czynności organizacyjne i porządkowe.
2. Sprawdzenie stopnia przygotowania uczniów do zajęć.

Przykładowe pytania:

- Co jest zadaniem silnika cieplnego?
Odp.: Silnik cieplny to urządzenie , którego zadaniem jest przetworzenie energii cieplnej na pracę mechaniczną.
- Jak dzielimy silniki cieplne?
Odp.: Silniki cieplne dzielimy na :
  - silniki o spalaniu zewnętrznym
  - silniki o spalaniu wewnętrznym (spalinowe)
- Wymień silniki cieplne o spalaniu wewnętrznym.
Odp.: Są to silniki tłokowe, turbinowe i odrzutowe.

3. Zapoznanie uczniów z tematem i celami lekcji (temat zapisujemy na tablicy).

II. Faza główna

1. Nauczyciel rozpoczyna rozmowę nawiązując do tematu poprzedniej lekcji, dotyczącego silników cieplnych. Mówi również na temat rodzaju silników spalinowych . Wprowadza pojęcia silnik z zapłonem iskrowym i samoczynnym.

Tłokowe silniki spalinowe dzieli się na silniki :

- o zapłonie iskrowym, których cylindry są napełniane mieszaniną palną, sprężoną następnie przez tłok i zapaloną iskrą elektryczną powstającą między elektrodami świecy zapłonowej umieszczonej w komorze spalania;
- o zapłonie samoczynnym , których cylindry są napełniane czystym powietrzem następnie także sprężonym za pomocą tłoka, lecz do ciśnienia znacznie wyższego niż mieszanina palna w silnikach z zapłonem iskrowym ; do podgrzanego w wyniku sprężania powietrza zostaje wtrysnięte paliwo , które ulega samozapaleniu.

2. Nauczyciel w sposób losowy dokonuje podziału uczniów na grupy 4 osobowe . W grupie każdy uczeń otrzymuje identyfikator z numerem 1, 2, 3 lub 4.

3. Nauczyciel poleca wykonanie w grupach zadań

Instrukcja dla uczniów:

Na podstawie podręcznika oraz dostępnych pomocy dydaktycznych (plansze, modele silników) opracuj wraz z osobami mającymi na identyfikatorze ten sam numer co Ty, następujące zagadnienie:

Uczniowie z nr 1 – Zasada działania silnika czterosuwowego z zapłonem iskrowym.

Uczniowie z nr 2 – Zasada działania silnika czterosuwowego z zapłonem samoczynnym.

Uczniowie z nr 3 – Zasada działania silnika dwusuwowego z zapłonem iskrowym.

Uczniowie z nr 4 – Zasada działania silnika dwusuwowego z zapłonem samoczynnym.

Uczniowie z numerem 1 siadają przy jednym stole i wspólnie wykonują swoje zadanie. W ten sam sposób pracują uczniowie z nr 2, nr 3 i nr 4.

4. Po wykonaniu przydzielonego zadania uczniowie wracają do grup, w których byli na początku. Jako eksperci w określonej dziedzinie uczą pozostałe osoby ze swojej czteroosobowej grupy. To samo robią uczniowie z numerami 2, 3 i 4. Dzięki tej metodzie uczniowie poznają cały materiał dotyczący działania silników tłokowych.

III. Faza podsumowująca

1. Nauczyciel zadaje pytania dotyczące tematu lekcji, sprawdza stopień opanowanie przez uczniów zagadnień dotyczących działania silników tłokowych o różnym zapłonie, oraz uzupełnia wypowiedzi o istotne informacje.

Przykładowe pytania:

- Jak dzielimy silniki spalinowe tłokowe?

Odp.: Silniki tłokowe spalinowe dzielimy na :

- silniki o posuwisto-zwrotnym ruchu tłoka (dwusuwowe i czterosuwowe z zapłonem iskrowym i samoczynnym)
- silniki o obrotowym ruchu tłoka (silniki typu winkła)

- Wskaż różnice między silnikiem z zapłonem iskrowym i samoczynnym?

Odp.: Różnica polega na sposobie zapłonu paliwa . W silniku z zapłonem iskrowym zapłon następuje w wyniku wyładowania iskrowego między elektrodami świecy zapłonowej. W silniku z zapłonem samoczynnym paliwo jest wtryskiwane do gorącego powietrza rozgrzanego w suwie sprężania dzięki czemu paruje i samoczynnie się zapala.

- Z jakich suwów składa się cykl pracy silnika czterosuwowego?

Odp.: Cykl pracy silnika czterosuwowego składa się z suwu:

- dolotu (ssania)
- sprężania
- rozprężania (pracy)
- wylotu spalin (wydechu)

2. Uczniowie wraz z nauczycielem opracowują krótką notatkę z lekcji.

Przykładowa notatka:

1) Podział silników tłokowych ze względu na liczbę wykonywanych przez tłok suwów przypadających na jeden cykl pracy:

- silniki czterosuwowe,
- silniki dwusuwowe.

2) Jeden pełen cykl pracy silnika czterosuwowego składa się z:

- suwu dolotu
- suwu sprężania
- suwu rozprężania (pracy)
- suwu wylotu (wydechu).

3) Jeden pełen cykl pracy silnika dwusuwowego składa się z:

- suwu sprężania i dolotu,
- suwu pracy i wylotu.

3. Dla utrwalenia nowo poznanego materiału nauczyciel poleca uczniom rozwiązanie krzyżówki z hasłem.

Pytania do krzyżówki:

1. Urządzenie przetwarzające energię cieplną na pracę mechaniczną.
2. Silnik o spalaniu zewnętrznym
3. Suw w czasie którego następuje zassanie świeżej mieszanki palnej.
4. Silnik o obrotowym ruchu elementu przenoszącego pracę silnika.
5. Suw w czasie którego silnik wykonuje pracę .
6. Element łączący wał korbowy z tłokiem.
7. Silniki działający na zasadzie reakcji dynamicznej uchodzącego z nich strumienia spalin.
8. Który z elementów silnika powoduje sprężanie mieszanki w cylindrze.
9. Rodzaj zapłonu w którym dawka paliwa wtryskiwana jest do powietrza silnie sprężonego w komorze spalania.
10. Rodzaj zapłonu w którym mieszanina palna jest zapalana w cylindrze za pomocą świecy zapłonowej.
11. Silnik , którego cykl pracy zamyka się w czterech suwach tłoka .
12. Ostatni element układu zapłonowego silnika z zapłonem iskrowym.
13. Element doprowadzający paliwo do komory spalania w silnikach z zapłonem samoczynnym.

								1	S	I	L	N	I	K								
							2	S	T	I	R	L	I	N	G	A						
							3	D	O	L	O	T	U									
			4	T	U	R	B	I	N	O	W	Y										
5	R	O	Z	P	R	Ę	Ż	A	N	I	A											
										6	K	O	R	B	O	W	Ó	D				
										7	O	D	R	Z	U	T	O	W	Y			
										8	T	Ł	O	K								
										9	S	A	M	O	C	Z	Y	N	N	Y		
										10	I	S	K	R	O	W	Y					
										11	C	Z	T	E	R	O	S	U	W	O	W	Y
										12	Ś	W	I	E	C	A						
										13	W	T	R	Y	S	K	I	W	A	C	Z	